

Elvira Kün: „Väikeste keelte saatus on hääbumine, eriti immigrantidega tihedalt asustatud piirkondades. Jätkuva venestumise kõrvaldamisel tuleb tähelepanu pöörata ka väikekeeltele ja nende kõnelejatele – mis peaks kajastuma Eesti keelepoliitikas.”

Kohtla-Järve ja Tallinna õpilaste kodukeel

Elvira Kün

Tallinna ülikooli doktorant

Mis keeli kasutavad Kohtla-Järve koolide noorema astme õpilased ja mis on valikute alus? Kust ollakse pärit? Mis mõjutab keelte hääbumist või nende kadu?

Eesti keelekeskkonna moodustab lisaks eestlastele suur hulk peamiselt vene keelt kõnelevaid muulasi. Kogu rahvastikust on 26,63% venelased ja 6,47% muust rahvusest, kellest üle poole peab oma emakeeleks vene keelt. Põhiosa muulastest on koondunud Tallinna ja Ida-Virumaale (Eesti rahvaloendus 2000). Segregatiivsetes piirkondades ei suuda immigrantid sageli integreeruda, kuna neil pole vaja kontakteeruda eesti keelt kõnelejatega. Mõistetakse, et hakkama saab ka ainult vene keelt kasutades. Keelepraktika puudumise tõttu võib eesti keele valdamise tase jääda madalaks, hoolimata tõsiasjast, et seda koolis õpitakse.

Kodukeele uuringu eesmärgid

Kodukeele uurimine annab tagasisidet hariduspoliitikale, võimaldamaks tõhusamalt korraldada kodukeele õpet. Samas seostub see keelilise inimõiguse valdkonda kuuluva õigusega oma emakeelele. Oluline on, et oma keele ja kul-

tuuri väärtustamine loob paremad eeldused positiivse suhtumise kujunemiseks nii endasse kui ka sihtkeelde ja -kultuuri.

Haridus- ja teadusministeeriumi tellimusel viidi rahvusvahelise uuringu „Multilingual Cities Project” raames läbi Tallinna õpilaste kodukeele uuring (Rannut ja Rannut 2007) eesmärgiga selgitada välja õpilaste keele- ja haridusvajadused, et keelte õpetamist oleks edaspidi võimalik paremini planeerida. Kuna Kirde-Eesti on Tallinna kõrval samuti keelekeskkonna segregatiivne piirkond, korraldati analoogne uuring ka Kohtla-Järve koolides, mille üks eesmärke oli võrrelda Kohtla-Järvel saadud andmestikku Tallinna tulemustega – niisiis võrrelda Tallinna ja Kohtla-Järve õpilaste kodukeelt ning panna need keeltevahelisse ja laiemalt rahvusvahelisse perspektiivi.

Küsitlus viidi läbi kümnes Kohtla-Järve koolis (sihtrühm oli samuti 2.–5. klasside õpilased; Jõhvi kui eraldi linn jäi välja, kaasati Kohtla-Järve linnaosad): seitse vene-

Sünnimaa	Õpilased		Emad		Isad	
	Hulk	%	Hulk	%	Hulk	%
Eesti	997	99,5	828	82,63	817	81,53
Venemaa	5	0,5	130	12,37	132	13,17
Ukraina			15	1,5	16	1,6
Valgevene			13	1,3	17	1,7
Usbekistan			4	0,4	0	0
Kasahstan			4	0,4	1	0,1
Aserbaidžaan			1	0,1	4	0,4
Läti			2	0,2	2	0,2
Armeenia			2	0,2	3	0,3
Türkmenistan			1	0,1	2	0,2
Leedu			1	0,1	2	0,1
Poola			1	1,1	0	0
Tadžikistan					1	0,1
Taani					1	0,1
Soome					3	0,3
Itaalia					1	
	1002	100	1002	100	1002	100

Tabel. Õpilaste ja nende vanemate sünnimaad.

keelse õppega, kaks eestikeelsega ja ühes koolis töötas nii vene- kui ka eestikeelne osakond. Kokku vastas küsitlusele 1002 õpilast, mis moodustab 80,5% kõigist Kohtla-Järve 2.–5. kl õpilastest, neist 774 õpilast (83,7% venekeelsetest õpilastest) olid vene ja 228 (71,5% eestikeelsetest õpilastest) eesti õppekeelega koolidest. Sooliselt jagunes anketeeritud rühm peaaegu võrdselt: poisse 507 (vene õppekeelega koolidest 392, eesti õppekeelega 115), tüdrukuid 495 (vastavalt vene 382 ja eesti 113). Küsitlust aitasid läbi viia koolide juhid ja klassijuhatajad. Uurimisalused vastasid vanemate ja õpetajate abil küsimustele nädala jooksul.

Küsimustiku koostamisel lähtuti teistes riikides tehtud uuringute kogemustest. Uuring rajanes mitmikküsimustel, mis on nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt võrreldavad. Ankeedi abil koguti teavet õpilase kooli, klassi, soo ning tema ja ta vanemate päritoluma kohta, samuti kodukeele kasutuse ja kodukeele oskuse ning suhtluskeele kohta kodustega (mis keeles räägib õpilane ema, isa, õdede-vennade ja vanavanematega; mis keelt kasutavad nemad õpilase endaga suhtlemisel). Uuriti ka keelevelikut väljaspool kodu (mis keeles kõneldi koolis ja sõpradega). Peale selle püüti määrata kodukeele kasutuse ulatus (mil määral on kodukeel kasutusulatuselt õpilaste esimene keel), keeleelistus (kui suures ulatuses eelistatakse kodukeele tarvitamist) ning keelepädevus (kodukeele nelja osaoskuse – arusaamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine – ulatus). Vaadeldavasse keelegammasse kuulusid samuti koolis (ja mujal) õpitavad keeled ning keeled, mida õpilased soovivad veel õppida. Saadud tulemuste põhjal saab teha järeldusi, kui elujõuliseks võib igas keelerühmas eral-

di osutada teatud keel ja mis on põlvkondadevaheliste keeleülekannete eeldus. Eesmärk omaette oli leida kooli keelespekter, mis annaks teavet selle kohta, mis keeli koolis (ja väljaspool) omandatakse ning kas ilmneb vajadus õpetada ka mõnda muud keelt.

Õpilaste ja nende vanemate päritolumaad

Küsitlusest osa võtnud Kohtla-Järve koolide 2.–5. klasside õpilased on pärit kahest ja nende vanemad 16 riigist. Suurem osa on sündinud Eestis: õpilastest koguni 99,5% (ehk 997 õpilast), emadest oli Eestis sündinuid 82,63% (ehk 828 ema) ning isadest 81,53% (817 isa), vt tabel. Seega on suurem osa antud õpilasarühmast juba teise põlvkonna immigrandid.

Uuritud õpilaskontingendist oli Venemaal sündinud 5 (0,5%), emasid põlvneb Venemaalt 130 (12,97%) ja isasid 132 (13,17%). Tuues võrdluseks Tallinna õpilaste kodukeele uuringu andmed, nähtub, et Tallinna õpilased on pärit palju rohkematest riikidest – nimelt 28-st – ja nende vanemad 52 riigist. 97% õpilastest, 83% emadest ja 81% isadest on sündinud Eestis. Tallinn on Eesti suurim ja ühtlasi keelerikkaim linn, lisaks on pealinnas uuritud informantide hulk suurem. Samas on ka Tallinna tööjõuturg avaram, muuhulgas meelitab see Tallinna välismaalasi, kelle kodukeel erineb kohalikust keelest.

Kas kodukeel on seotud õpilaste ja nende vanemate sünnimaaga, ning kui, siis kuidas?

Kodukeele kasutus kodustega suhtlemisel

Tõik, et õpilaste vanemad on sündinud Eestis või mingis teises riigis, ei pruugi mõjutada kodukeelt. Kohtla-Järve õpilaste puhul oli kodukeelena kasutusel ainult kaks keelt – eesti ja vene. Vene õppekeelega koolide õpilastel (kokku 774, uurimisaluste üldarvust 77,25%) oli kodukeel eranditult vene keel isegi juhul, kui vanemad olid sündinud Eestis või mõnel muul maal. Näiteks kahel juhul olid mõlemad vanemad sündinud Armeenias ja Kasahstanis, kuid kodukeel oli siiski vene keel.

Eesti ja Venemaa järel moodustasid suuremad grupid veel vanemad, kes olid sündinud Ukrainas ja Valgevenes (Ukrainas 15 ema, 16 isa; Valgevenes vastavalt 13 ja 17). Mõlemad vanemad olid sündinud Ukrainas viiel juhul, Valgevenes kaheksal juhul ning hoolimata sellest, kas tege- mist oli segaperega või mitte, oli kodukeel vene keel. Õpilased, kes pidasid oma kodukeeleks vene keelt, kõnelesid nii ema- kui ka isapoolsete vanavanematega vene keeles. See näitab märkimisväärset keelekadu või väljarännet Ukrainas ja Valgevene venekeelsetest piirkondadest. Põlvkondadevahelist keelekasutust võrreldes näeme, et keelekadu on toimunud juba varasemas põlvkonnas, ning võib öelda, et nende rahvuste keel on Eestis vähemalt Kohtla-

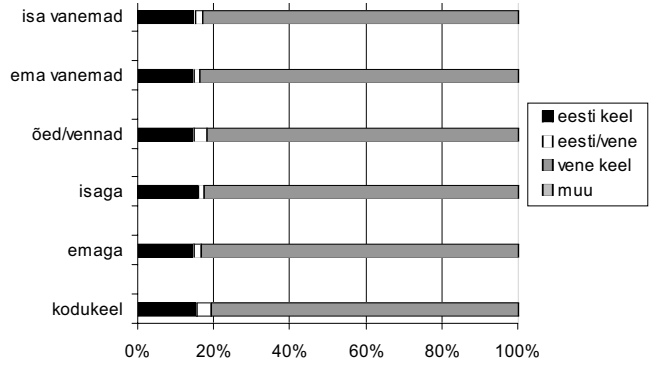
Järvel hääbunud, assimileerunud vene keelde. Võib-olla oleks vaja nende keelte õpperühmi või klasse, et keelekasutust elustada.

Eesti õppekeelega koolide õpilaste arv moodustas informantide üldarvust 22,75% (kokku 228 õpilast). Nendest pidas kodukeeleks eesti keelt 68,42% (ehk 156 õpilast), vene keelt 15,35% (35) ja nii eesti kui ka vene keelt 16,23% (37). Võib arvata, et siin on vene keele kodukeelena kasutamine tingitud tõigast, et venekeelset päritolu lapsed on asunud õppima eestikeelsetesse koolidesse. Osal neist on üks vanem eestlane ning kodukeeleks nii eesti kui ka vene keel. Kui mõlemad vanemad räägivad emakeelena vene keelt, loeb õpilane oma kodukeeleks vene keele, mõlema eestlasest vanema korral eesti keele. Kohtla-Järve uurimisaluste õpilaste kodukeele kasutamist kodustega suhtlemisel illustreerib joonis 1.

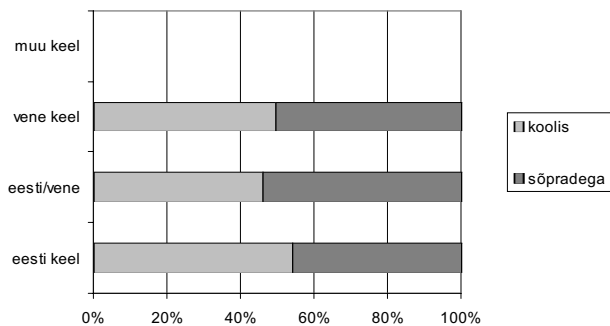
Kohtla-Järve vene koolide õpilased kasutavad kodustega (ema, isa, õed ja vennad) suhtlemisel vene keelt (kokku 774 õpilast). Eesti koolide õpilastest kasutavad eesti keelt emaga suheldes 148, isaga kõneldes 159 ning õdede ja vendadega 148 õpilast. Nendes peredes on mõlemad vanemad eestlased. Vene keelt kasutavad emaga suheldes 62, isaga 55 ning õdede ja vendadega rääkides 46 õpilast. Siin on mõlemad vanemad mitte-eestlased, kuid lapsed õpivad eestikeelses koolis. Vanemad arvavad, et nii saavad lapsed eesti keele paremini selgeks ja neil on edaspidises elus kergem, kui nad valdavad riigikeelt (see loob paremaid võimalused saada tasuv töökoht, jätkata õpinguid kõrgkoolis, teha karjääri). Nii eesti kui ka vene keelt kõneldakse segaperedes, kus üks vanematest on eestlane: emaga 18 juhul, isaga 14, õdede ja vendadega 34 juhul. Emad-isad kõnelevad lapsega samas keeles kui laps nendegagi.

Vanavanematega suhtlesid vene koolides õppivad õpilased ainult vene keeles. Eesti koolide õpilastest kasutas emapoolsete vanavanematega kõneldes eesti keelt 146 õpilast, vene keelt 66 õpilast ning nii eesti kui ka vene keelt rääkisid nendega 16 õpilast. Isapoolsete vanavanemate puhul kasutas eesti keelt 150 õpilast, vene keelt 60 õpilast ja nii eesti kui ka vene keelt 18 õpilast. Eesti keel oli suhtluskeel juhul, kui vanavanemad olid eestlased. Muudest rahvustest vanavanemate puhul kõneldi vene keeles, mõlemat keelt (eesti ja vene) kasutati juhul, kui üks vanavanematest oli eestlane. Sellest nähtub, et keelekadu on täheldatav juba eelmises põlvkonnas ning Kohtla-Järvel sulanduvad muud keeled vene keelde. Päritolumaal ei ole siinkohal mõju suhtluskeele valikule.

Kohtla-Järve koolide 2.–5. klasside õpilaste kodukeele valiku võrdlemisel Tallinna samavanuste õpilaste kodukeelega selgus, et viimased pidasid oma kodukeeleks koguni 22 keelt, mis moodustab statistikaameti andmete järgi

Joonis 1. Kodukeele valik pereliikmetega suheldes.

Joonis 2. Kodukeele kasutamine väljaspool kodu.

20% Eestis kõneldavate keelte koguarvust. Tallinnas uuritud õpilastest peab teisi keeli oma kodukeeleks 2%, keeled on järgmised: ukraina, aserbaidžaani, inglise, valgevene, soome, itaalia, hispaania, prantsuse, rumeenia, türgi, baškiiri, gruusia, heebrea, korea, ungari, arabia, hiina, portugali ja viipekeel. Peab siiski mainima, et põhiliselt kasutatakse ka Tallinnas kodukeelena ikkagi eesti ja vene keelt.

Tallinna õpilaste puhul on kodukeelena küllalt ulatuslikult tarvitusel inglise keel. Ühtegi sarnast juhtu ei olnud täheldada Kohtla-Järve õpilaste puhul, kuigi seal oli näiteks ühe õpilase isa pärit Taanist, kolmel juhul olid isa etnilised juured Soomes ja ühel Itaalias. Ainsa kodukeelena kasutati inglise keelt Tallinnas siiski vähe (3 õpilast), kuid inglise ja mõne muu keele paralleelne kodukeelena kõnelemine oli levinum. Inglise kodukeele puhul olid vanemad pärit eri maadest. Tavaliselt oli inglise keel kodudes kasutusel juhul, kui üks või kumbki vanematest ei olnud Eestis sündinud, kuid esines ka juhuseid, kus mõlemad olid pärit Eestist, aga kodukeel oli inglise keel. See fenomen on seletatav inglise keele kõrge staatusega maailmas – vanemad soovivad, et laps õpiks keele selgeks. Enamjaolt polnud inglise keele kodukeelena kasutamine seotud laste päritolu ja vanemate emakeelega.

Kolmas suurem päritoluriik on Ukraina. Kohtla-Järvel uurimislune grupp seda keelt kodukeelena ei kasutanud. Tallinnas kasutas Ukrainast pärit lapsevanematest ainult 7% kodus ukraina keelt, ülejäänute kodukeel oli vene keel, mis näitab märkimisväärset keelekadu ja ka tugevat seost segaabeludega.

Kui võrrelda põlvkondadevahelist keelekadu, siis Tallinna õpilaste puhul kasutas 80% vanavanematest lapselastega kõneldes vene keelt. Juba seegi näitab, nagu ka Kohtla-Järve õpilaste puhul, et keelekadu on toimunud juba varasemas põlvkonnas ja tendents süveneb põlvkest põlve. Et takistada ukraina keele lõplikku hääbumist, võiks selle kasutamist elustada näiteks koolides valikaine korras moodustatud õpperühmade abil, kui leidub piisav arv seda keelt õppida soovijaid.

Vastukaaluks võib välja tuua, et Tallinna Aserbaidžaanist pärit perede puhul kasutab 43 lapsevanemast 30 kodus suhtluses aserbaidžaan keelt (esimese keelena 10%, teise keelena 17% peredest), mis on küllalt suur hulk, eriti arvestades asjaolu, et statistikaameti (2001) andmete põhjal ei moodusta aserid Eestis kaugeltki nii suurt rühma kui ukrainlased. Sellest hoolimata on aserbaidžaanlased säilitanud oma keele viimastest tuntavalt paremini. Üks põhjuseid võib peituda ka uusimmigrantide tendentsis asuda elama peamiselt pealinna, näiteks olid Tallinnasse tulnud aserbaidžaanlaste kõrval ka Taani, Rootsi ja mitme teise maa juurtega immigrandid. Uued immigrandid väärtustavad oma emakeelt rohkem. Kohtla-Järvele aga on sisserännanud asunud elama üldiselt palju varem ning aja jooksul on nad pigem venestunud. Siiski domineerib Tallinnas nagu Kohtla-Järvelgi kodukeelena vene keel, mida kasutab segaperedes 61% õpilastest ja teise kodukeelena 27% õpilastest (Rannut ja Rannut 2007).

Kodukeele kasutamine väljaspool kodu

Lähtuvalt uurimuse ühest eesmärgist tuli selleks, et selgitada välja keeledominatsioon (kui suures ulatuses on kodukeele kasutus oma määralt ikkagi õpilase esimene keel), fikseerida koolis ja mujal õpitavad keeled ning keeled, mida soovitakse veel õppida. Väljaspool kodu kasutasid eesti keelt eesti koolides õppivatest õpilastest 177 (kõikidest küsimustele vastanud õpilastest 17,66%). Vene koolides õppijad kasutasid ka väljaspool kodu vene keelt ning lisaks neile suhtlesid 51 eesti koolides õppivat õpilast vene keeles, kokku 825 õpilast (82,34% kõigist õpilastest). Need 51 informanti olid pärit venekeelsetest peredest. Klassikaaslastega kõneldi põhiliselt vene keeles (78,25%). Eesti õppekeelega koolides kõneldi 185 juhul eesti keeles (18,4% kõigist õpilastest, eestikeelsetest õpilastest 81,14%). Sõpradega kõneldi veel vähem eesti keeles

(15,67% kõigist õpilastest). Siingi on näha vene keele domineerimist. Teisi keeli peale eesti ja vene keele ei kasutatud.

Kodukeele oskus

Eespool toodud kodukeelerühmade keelepädevust nelja osaoskuse (arusaamine, kõnelemine, kirjutamine ja lugemine) kasutuse ulatust mööda hinnates tuuakse allpool välja ka õppijate keele-eelistus. Tavaliselt oskavad immigrandid emakeelt, mis ei ole kooli õppekeel, suuliselt paremini kui kirjalikult. Vene koolide õpilased ja eesti koolide eestikeelse taustaga õpilased oskavad oma kodukeeles ka hästi lugeda ja kirjutada. Teistsugune on olukord eesti koolides õppivate venekeelsete õpilaste puhul, kui nende kodukeel on vene keel. Osa nendest oskab lugeda ja kirjutada vene keeles ainult natuke: emaga suheldes 14 õpilast, isaga suheldes 10 õpilast, emapoolsete vanavanematega suheldes 14 õpilast ning isapoolsete vanavanematega 18 õpilast. Seega kodukeele puhul, mis ei ole kooli õppekeel, on mitte-eestlastest õpilastel suulised oskused (arusaamine, rääkimine) paremad kui kirjalikud (lugemine, kirjutamine) – kodustega suheldes kasutatakse kodukeelt suuliselt, kuid koolis seda ei õpetata või on õpetamise tase madal (ilmselt avaldab mõju ka õpilase võimekus keelte omandamisel). Lugemis- ja kirjutamisoskus sõltub suurel määral sellest, kas kodukeelt kasutatakse koolis õppekeelena või ainetunnis, ning tähtis faktor on, kuivõrd emakeelt kodus väärtustatakse. Eesti kontekstis sõltub see paljuski väikeste keelte staatusest. Mõtlemapanev on fakt, et näiteks Kohtla-Järvel ei maininud ükski õpilane uuritute rühmast kodukeelena selle maa keelt või keeli, kust põlvnevad nende vanemad (peale Eesti- ja Venemaa). Et kirjaoskusel on väga tähtis roll keele säilitamisel, peaks õppima kodukeeles ka lugema ja kirjutama ning pöörama tähelepanu selle õpetamisele. Emakeeles lugemis- ja kirjutamisoskusel on positiivne mõju nii teiste keelte õppimisele kui ka enesehinnangu kujunemisele (vt ka Rannut ja Rannut 2007).

Enda arvates oskas kõige paremini vene keelt 809 õpilast (80,74% informantidest), eesti keelt aga 193 õpilast (19,26%). Eesti keeles meeldis rääkida 182 õpilasele (18,16%), ülejäänud eelistasid vene keelt (820 õpilast ehk 81,84%). Eesti keelt kasutas kõige rohkem 177 õpilast (17,66%) ja vene keelt 825 (82,34%). Küsimustele vastanud Kohtla-Järve koolide õpilased eelistavad suhtlemisel vene keelt. Kõik 1002 õpilast õpivad koolis eesti ja vene keelt, nendele keeltele lisaks õpib 949 last inglise ja 53 saksa keelt. Põhjalikumalt soovitakse õppida veel inglise, saksa ja eesti keelt. Peale nende keelte tahetakse õppida prantsuse, itaalia, hispaania, soome, hiina, jaapani ning rootsi keelt, kaks õpilast soovis lisaks õppida araabia

keelt. Nende andmete põhjal pole üllatav, et juba nooremas kooliastmes on populaarsed Euroopa Liidu keeled, eriti inglise ja prantsuse keel – küsimus on nende presitiivis.

Järeldused

1. Kohtla-Järve koolides on 2.–5. klasside õpilaste domineeriv kodukeel vene keel (80,74%-l). Isegi eestikeelsetes koolides õppijate hulgas on neid, kelle kodukeel on vene keel (venekeelse taustaga pered, kus vanemad on pannud lapsed õppima eesti kooli).

2. Teisi keeli peale vene ja eesti keele uurimisel grupp kodukeelena ei kasutanud. Teiseks keeleks oli eesti või vene keel ka sellistes peredes, kus üks vanematest on eestlane.

3. Kodukeele valik ei olenenud õpilaste ja nende vanemate sünnimaast. Suurem osa õpilasi/vanemaid oli sündinud Eestis (99,5% õpilastest, 82,63% emadest ja 81,53% isadest), suuruselt järgmine sünnimaa oli Venemaa (seal oli sündinud 0,5% õpilasi, 12,37% emasid ning 13,17% isasid). Veel moodustasid suhteliselt suuremad grupid Ukrainas (15 ema, 16 isa) ja Valgevenes (13 ema, 17 isa) sündinud vanemad. Ka nende puhul oli kodukeel vene keel, mis näitab kas keelekadu ja/või väljarännet venekeelsetest piirkondadest.

4. Vanavanematega suheldes kasutati samuti vene ja eesti keelt. Ka Ukrainas ja Valgevenes või muus riigis sündinud vanemate puhul kasutati ainult vene keelt. Keelekadu on toimunud juba varasemas põlvkonnas; et päritolumaade keel on Kohtla-Järvel hääbumas, oleks võib-olla vaja nende keelte õpperühmi või -klasse, sest vähemuskeele ja -kultuuri hindamine loob tugevama aluse endasse positiivse suhtumise tekkimisele.

5. Kodukeele oskusele avaldas mõju tõik, kas õpiti eesti- või venekeelses koolis. Osal eesti koolis õppivatel venekeelse taustaga õpilastel oli raskusi vene keeles lugemise ja kirjutamisega. Lugemis- ja kirjutamisoskus oleb otseselt sellest, kas kodukeelt kasutatakse koolis ka õppekeele või vähemalt (valik)ainena, vähem tähtis pole seegi, kui võrd emakeelt kodus üldse väärtustatakse. Kirjatoskusele on tähtis koht keele säilitamisel, seega peaks õppima kodukeeles ka lugema ja kirjutama.

6. Võrreldes Kohtla-Järve 2.–5. klasside õpilaste kodukeele valikut Tallinna sama kooliastme õpilaste omaga, domineerivad ka siin enamasti eesti ja vene keel. Populaarseks on saanud inglise keel, mida kasutatakse põhiliselt siiski vaid juhul, kui üks vanem või mõlemad on ingliskeelsed, mõnel üksikul juhul ka sel korral, kui vanemad on sündinud Eestis. Ülejäänud keeled kipuvad hääbuma ja sulanduma vene keelde. Muid keeli peale vene ja eesti keele peab oma kodukeeleks 2% õpilastest – peale ing-

lise, ukraina ja aserbaidžaani keele ka itaalia, soome, valgevene, hispaania, prantsuse, rumeenia, türki, baškiiri, gruusia, heebrea, korea, hiina, horvaadi, portugali ja viipekeel (Rannut ja Rannut 2007).

*

Kuigi Eesti vabariik on taaseksisteerinud juba 17 aastat ja eesti keel on ainsana riigikeele staatuses, ei ole eesti keel immigrantidega tihedalt asustatud piirkondades (Kohtla-Järvel) muutunud valitsevaks keeleks, pigem vastupidi: enam kasutatav on vene keel. Eriti on see märgatav vene koolide õpilaste puhul – nii kodus kui ka väljaspool suheldakse peamiselt vene keeles. Paljud õpilased saavad hakkama ka eesti keeleta. Vene koolides õpitakse eraldi õppeainena eesti keelt, kuid suhtlemisel osa õpilastest seda praktiliselt ei kasuta, nii aga ei kinnistu õpitu ja keeleoskus võib jääda kesiseks. Tihtipeale pole vajadustki eesti keelt kasutada, sest eestlased on vähemuses. Samas pole ka integratsioonipoliitikal tugevat mõju lõimumisele. Kodukeelena ei kasutata mingit teist keelt peale eesti ja vene keele. Väikeste keelte saatus on hääbumine, eriti immigrantidega tihedalt asustatud piirkondades. Need keeled sulanduvad venekeelses kogukonda, neid ei kasutata. Seega tuleks jätkuva venestumise kõrvaldamisel tähelepanu pöörata ka väikekeeltele ja nende kõnelejatele. See peaks kajastuma Eesti keelepoliitikas.

Viited

Eesti rahvaloendus 2000 = Eesti Statistikaameti rahvaloendus 2000; http://www.stat.ee/gatekeeper.stat.ee:8000/px-web.2001/Database/Rahvaloendus_regionaalne/Rahvaloendus_regionaalne.asp

Rannut, Ü. (2005) Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis. Tallinn: Tallinna ülikooli Kirjastus.

Rannut, Ü. ja **Rannut, M.** (2007) Tallinna õpilaste kodukeel. *Haridus*, 3–4.